

CURIOSITATS DE CATALUNYA

(setmanal)

Redacció i Administració:
Barcelona. - Riera Alta, 61

P R E U :

Número corrent	25 cèntims.
Subscripció semestral	6 pessetes.
Subscripció anual	10 pessetes.

S U M A R I

L'Exèrcit de Catalunya, pàg. 226. - Gràfics, pàg. 230. - Els dialectes catalans, pàg. 231. - La Universitat de Cervera, pàg. 234. - Endevinalles, pàgina 236. - Camins antics de Sabadell, pàgina 237. - Aires dels cims, pàg. 240. - Astronomia popular, pàg. 241. - El Castell de La Geltrú, pàg. 242. - El Mercat de Granollers, pàg. 246. - Notes històriques, pàgina 250. - Nostra Premsa, pàgina 251. - Entreteniments Instructius, pàgina 256.

L'Exèrcit de Catalunya

*Als companys de la Quarta Bateria
d'Artilleria, de la caserna «Fermí
Salvochea», de Barcelona.*

EL compliment de les ordres del Govern de la Generalitat de Catalunya, m'ha obligat a deixar passar uns mesos sense tenir cap contacte amb els llegidors de CURIOSITATS DE CATALUNYA. L'Exèrcit de Catalunya ha necessitat, per a llur formació, l'ajut unificat de tots els soldats dels reemplaços passats, a fi de conquerir una unificació de sentiments i de caràcter ideològic antifeixista.

La necessitat del moment, la guerra invasora de les potències feixistes al nostre sòl, els crims «legalitzats» que l'enemic ha comès en ciutats obertes de la terra ibèrica, han fet desitjar a tots els homes de l'Exèrcit de Catalunya, el sortir envers el front i el lluitar fins a morir per la causa de la llibertat de tots...

Mentre, però, l'alt comandament militar ens lliura les ordres oportunes, els homes de l'Exèrcit de Catalunya complim els serveis casernaris amb l'eficàcia necessària en tota guerra.

Heus ací, a continuació, unes senzilles escenes de la vida de caserna.

* * *

Hem de remarcar que, com si existís un tàcit acord, la política i el voratge sindical no són temes de cap conversa; ni tampoc els esports ni el cinema. Es parla més sovint de literatura, endinsant-nos en converses d'autors ideològics, d'escoles clàssiques de literatura, de religions..., fins i tots de tàctiques militars.

Però els veritables temes de les converses són els inevitables comentaris de les facècies dels actes de servei, i la guerra. La marxa de la guerra, per damunt de tot, ens atreu, ens commou...

L'optimisme és la nota més destacada de les converses bèl·liques. Es calcula i sospesa la vàlua de les potències europees, i de les pròpies. Sense cap mena de dubte, l'enemic surt malparat dels nostres càlculs; la manca de raó en la seva actitud, el cinisme que demostren en la seva organització baladrera i la incapacitat de què donen proves en tots els aspectes, ens mouen a un sentit de hilaritat... si no fos que la terra està solcada de la sang de germans nostres que han pagat amb la vida l'aberració d'uns militars traïdors. I llavors, no riem.

Palesem la nostra confiança i admiració quan veiem una peça d'artilleria; quan en els estudis tècnics avancem endintant-nos per uns averanys que fins ara romanien al marge del nostre abast; quan arriben remors d'una propera sortida nostra al front de lluita.

L'ambient de casa nostra, del nostre esperit folklòric català, es demostra en les cançons que, eixint del cor, floreixen als llavis..., aquelles cançons que tantes vegades hem oït als típics chors de casa nostra!

I enmig del record venturós que les tonades pairals ens fan viure, enmig del món de tragèdia que ens envolta, enmig de la seriosa disciplina que mena tots els nostres actes, l'himne bèl·lic s'inicia baixet, baixet, deixant sentir com una dolça flaire l'oreig de la contesa llunyana, augmentant de so a cada pauta, entusiasmat i enardit pels esborralls de lluita i glòria que el nostre sentiment ens tramet de les línies del front.

Heus ací el nostre himne, l'himne de la Quarta Bateria del Primer Regiment d'Artilleria de la Primera Divisió de Catalunya:

H I M N E *

Es la guerra la màxima ambició
que seguim els herois de l'Ideal,
que formem un Exèrcit, i munió
de cors nobles i lleials.

* Aquest himne és original de l'autor d'aquest reportatge, essent rimades les estrofes amb la música, popular en 1914 - 1918 a les trinxeres franceses, «La Madelón». L'himne ha estat escrit a petició de soldats de la susdita Quarta Bateria.

La pàtria ens crida, crit aimat!;
la pàtria es desvetlla al ressò
dels carros d'assalt i de combat,
de la baioneta i del canó.

Tornada

El canó en el combat,
retruny amb to molt fort,
i ben enlaire llença
el crit del nostre cor:
Damunt del cel plana la llibertat,
que els catalans somniem ja de centúries,
somni d'ahir que resta embolcallat
per un llenç roig i daurat.
Apa, jovent, si tu ets bon català,
sa realitat és la millor ofrena
que oferiràs a qui et va bressolà,
combatent el feix que s'abrandà.

* * *

Nostra història no ha pas reculat
amb els segles que hi planen al damunt
i els xisclets de la guerra han desvetllat
els records que es troben lluny.

L'ombra aimada de Macià,
i el rostre del President de Tots
empenyen la gorja a cridar
en un clam en què hi han plors:

(Tornada).

Ni un pas enrera ara podem donar,
nostra bandera resta en lloc d'honor,
doncs de la serra, del camp, maresma i pla,
els cors bateguen com un sol cor.

L'esguard enfront ja tan sols podem posar
sens decantar la mirada en altre lloc,
si un pas va enrera, quatre n'hem d'avançar:
amunt els homes!... mori el traïdor!

(Tornada).

Ho hem dit abans: les velles cançons pairals, i d'elles moltes que glosen la llibertat, es poden oir avui enmig dels himnes revolucionaris del proletariat ibèric, i enmig també d'alguna tonada bascongada, andalusa, valenciana, gallega o simplement castellana que entonen els nostres germans d'arreu d'Espanya que es troben amb nosaltres.

I emmarcant-ho tot, la farum dels estables, la característica flaire de la palla, de la civada i de l'alfals —flaire sanitós que ens recorda la mare terra dels camps de casa nostra...

I l'auba, la migdiada, el capvespre i la nit. La marinada dels matins d'hivern que deixa la rosada als bastions més enlairats de la caserna; i l'oreig del capvespre, fred i trist, quan el sol s'amaga darrera la carena de la muntanya...

I el silenci de la tarda, lluny de la ciutat, lluny del dinamisme modern..., més aprop de la realitat; més al costat, amb esperit, dels que lluiten per la llibertat dels homes i pel bastiment d'una pàtria nova, justa i rica.

I cada minut que passa, cada hora que s'escola, cada dia que mor en el llarg rosari dels temps, una nova llamborda va erigint el pinacle on després s'aixecarà el sacre llorer de la Immortalitat...

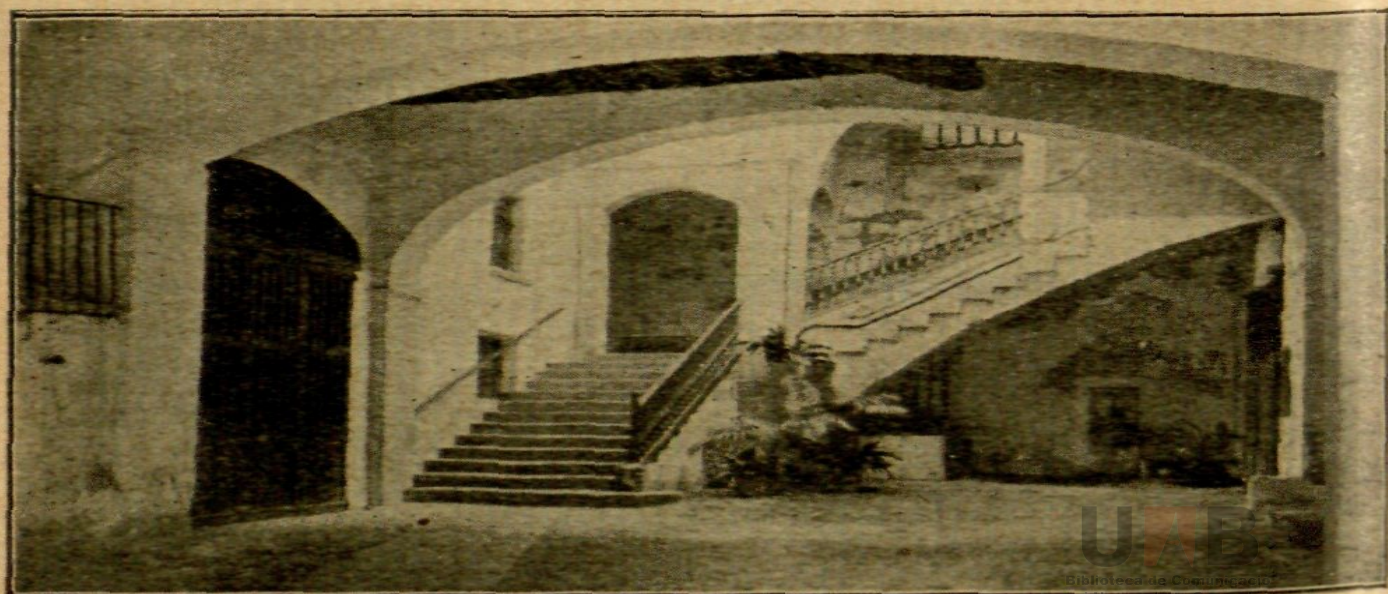
RAMON BOTEY I OROBITG.
(De «Amics del Folklore de Catalunya»).

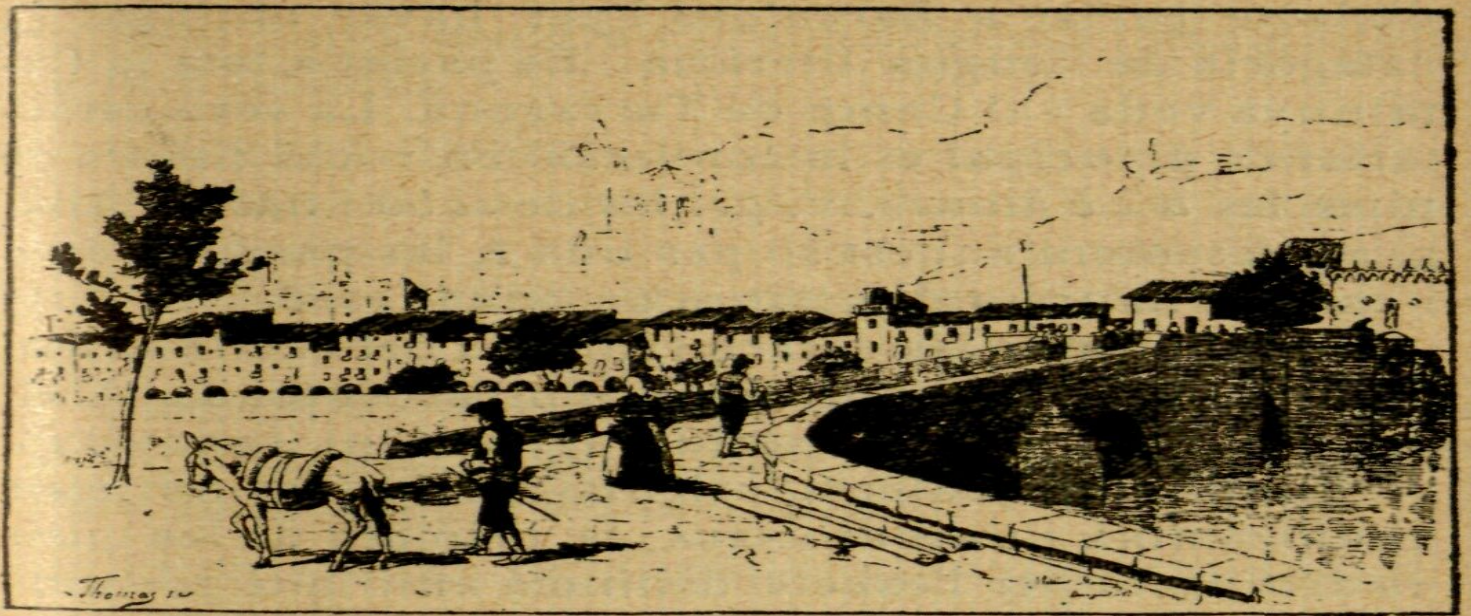
Quadro i dibuix, de J. Marquès.

El de la casa Castellarnau.

El de la casa M. de Tamarit.

Documentació. - Nota de Balaguer.

Els dialectes catalans

Si examinem el mapa del territori on la llengua catalana és habitualment parlada, veurem que aquesta ocupa tota l'extensió que depèn de la Generalitat, llevat de la Vall d'Aran, i tota la zona que podríem anomenar marítima del país valencià i, a més, una estreta llenca de terra aragonesa llindant amb Catalunya. Sense sortir del continent, la nostra llengua és l'idioma oficial i únic de la minúscula República d'Andorra, i el natural de tot el departament francès dels Pirineus Orientals, vulgarment anomenat Rosselló, si bé comprèn, ultra aquesta, altres comarques.

Si atravessem la Mediterrània, trobarem la llengua catalana parlada a totes les illes de l'arxipèlag baleàric i a la ciutat d'Alguer, a l'illa de Sardenya, i en una estreta faixa al seu voltant.

Naturalment, que en una àrea tan extensa les varietats dialectals dels parlars catalans són infinites, però existeixen unes certes diferenciacions que han servit de base als filòlegs per a establir la divisió territorial del nostre domini lingüístic; les esmentarem:

CATALÀ ORIENTAL.—Es la que hom considera com la principal variant del català per ésser el

dialecte parlat a Barcelona i per haver obtingut la categoria de llengua literària. Es parlat a tota la Catalunya vella i al Camp de Tarragona. La seva característica principal és la conversió en vocal neutra de totes les *a* i *e* àtones, v. gr. les de *sabó* i *nebot*. Així, si representem aquest so per una *ê*, les paraules *cova* i *cove* les haurem d'escriure ambdues *covê*.

Una altra de les característiques del català oriental és la conversió en *u* de tota o no accentuada. Així, *consolació* es podria escriure igualment *kunsulêció*.

Dintre del dialecte oriental hi ha les varietats TARRAGONINA i EMPORDANESA, la primera de les quals es distingeix per l'exacta distinció amb què pronuncia les consonants *b* i *v*, cosa que no ocorre en la majoria dels altres parlars catalans. L'EMPORDANÉS és anomenat també parlar *salat* per emprar els articles *es*, *sa* i *ses* en substitució dels articles *el*, *la* i *les* que empra el barceloní.

CATALÀ OCCIDENTAL.—Es el parlat a tota la resta de Catalunya. Es caracteritza per la seva manca de vocal neutra i la seva pronunciació clara de totes les vocals, amb el seu so propi, àdhuc dins les síl·labes febles. Dintre del català occidental hi ha les varietats anomenades XIPELLA, RIBAGORÇÀ i TORTOSÍ.

El parlar xipella converteix en *i* la *e* final de certes paraules com en *pare* que diuen *pari*. El RIBAGORÇÀ converteix en *ll* tota *l* precedida d'altra consonant, i així diu *kllau*, *poblle* en lloc de *clau* i *poble*. El TORTOSÍ hom el considera com el parlar de transició entre els parlars OCCIDENTAL i VALENCIÀ i participa de característiques pròpies d'ambdós.

VALENCIÀ.—Té per àrea de conreu tota la zona catalana del país valencià i està dividit en tres grans subdialectes: CENTRAL O APITXAT, CASTELLONÉS i ALACANTÍ. La varietat CENTRAL, que és la més important, es distingeix per la seva manca absoluta de consonants sonores; *jove*, *casa*, *viatjar*, són pronunciats *txove*, *cassa*, *viatxar*. L'ALACANTÍ i el CASTELLONÉS conserven les consonants sonores i distingeixen la *b* de la *v*. En cap dels tres parlars valencians no existeix la vocal neutra ni la supressió de la *r* final que

efectuen d'una manera gairebé absoluta tots els altres parlars catalans.

ROSSELLONÈS.—Es una continuació del dialecte ORIENTAL. La seva característica és el pronunciar acabades en *u* les paraules agudes acabades en *o* que en llatí acabaven en *one*: *sabú*, *carbú* per *sabó* i *carbó*.

BALEAR.—Admet la vocal neutra àdhuc dins les síl·labes accentuades, però manté la pronunciació clara de la *o*, sigui àtona o tònica.

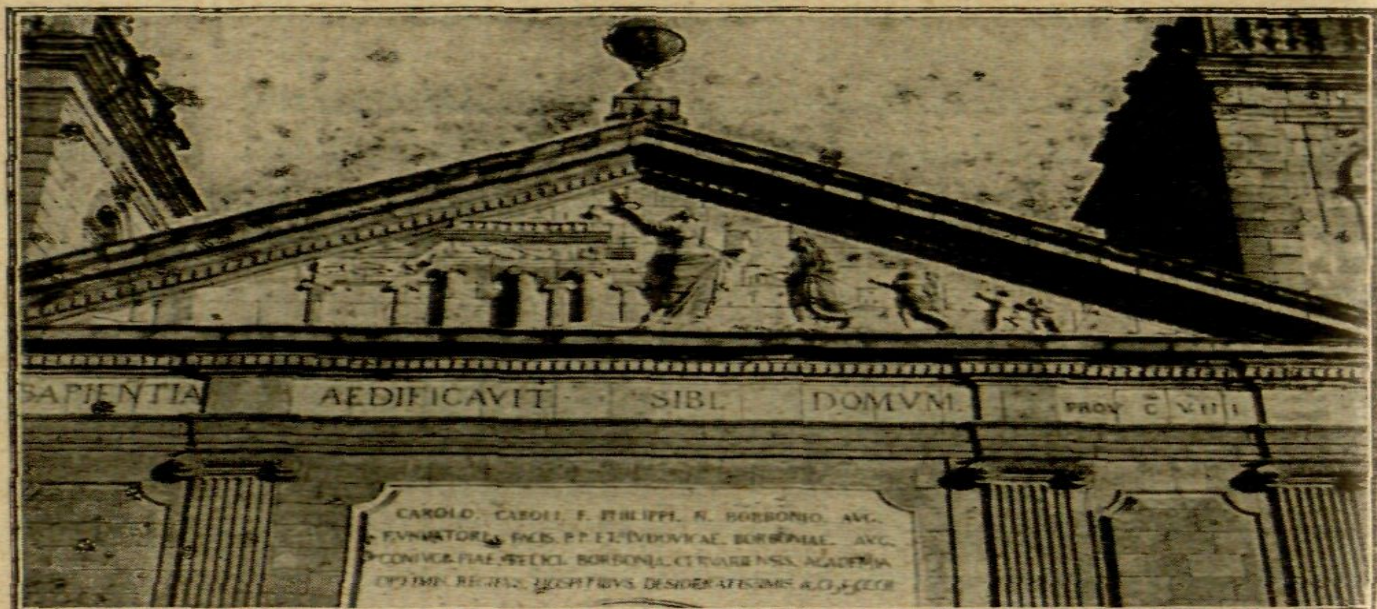
ALGUERÈS.—Converteix en *r* tota *d* intervocàlica: *mora*, *sera*, per *moda*, *seda*.

Naturalment que existeixen moltes més particularitats fonètiques pròpies de cada un dels dialectes catalans, les quals particularitats destrien cada subdialecte en altres subdialectes secundaris, però les que hem anotat són les diferències bàsiques en les quals es fonamenta la divisió lingüística del territori on la nostra llengua és parlada.

GABRIEL NOGUÉS PAHÍ.

Vista general de la Seu d'Urgell amb la serra de Cadí al fons.

El frontis magnífic de la Universitat de Cervera.

La Universitat de Cervera

QUAN els exèrcits del malastruc Felip V envaïren Catalunya, i va tenir la nostra terra abatuda per la força de les seves armes, va suprimir totes les Universitats existents al Principat, erigint-ne una amb el caràcter d'única i ben lluny de les grans poblacions i places d'armes, amb el pretext que no fos molestada la quietud necessària per als escolars.

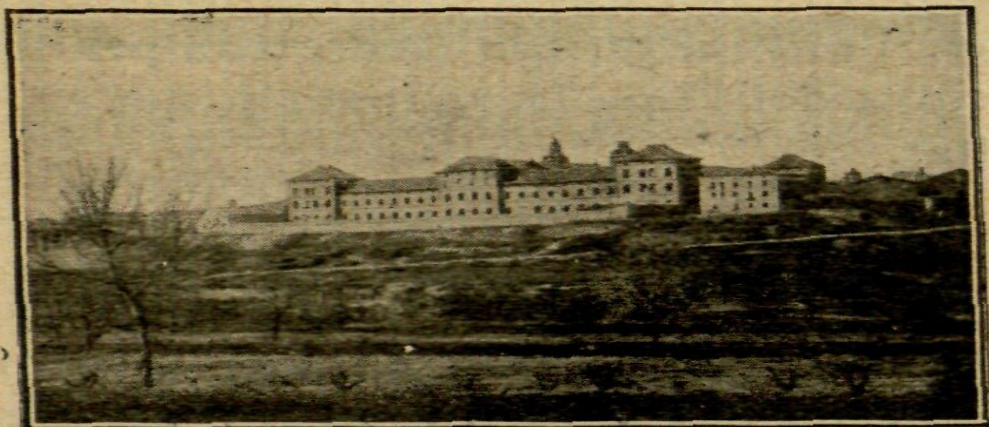
Féu els plànols l'arquitecte Francesc Montagut, l'any 1716, començant-se les obres el dia 19 de desembre del 1718, modificant-se un xic els plànols l'any 1720 per Alexandre de Rez i Francesc Soriano, i més endavant per Miquel Marín, sense separar-se, en l'essencial, de la idea de Montagut.

Es una construcció gran i majestuosa; té la forma d'un rectangle de 115'70 metres de longitud per 90'20 metres d'ample.

El frontis, construït de pedra picada i que és molt ample, consta de dos pavellons a les vores i d'una portada al mig, i allò que hi ha entre els uns i l'altra

és ocupat per dos cossos, un d'ells amb unes grans làpides rectangulars rellevades, i l'altre amb finestres i coronat per una balustrada. A cada costat de la porta central hi ha unes columnes, aparellades i encastades, acanalades amb tremolins des de la base fins a un terç de llur alçada, amb estries rectes i molt delicades en la resta; els capitells tenen una línia de fulles d'Alacant; les voltes són també massisses.

Damunt d'aquest primer cos se n'aixeca un altre

Cervera. - La mola de la Universitat.

on hi ha una placa ovalada de bronze amb marc de pedra, i a dreta i esquerra els escuts del Pontífex i del Rei. Segueix l'estàtua de Maria entre dos gerros de bronze; la portalada és rematada per una corona descomunal, flanquejada per dos gerros flamejants als extrems laterals, del mateix metall.

El pati, que mena a aquesta porta, sorprèn almenys per la seva longitud. El frontis on s'obre l'escala que va al pis superior, consta de dos cossos; a baix hi ha la porta de l'escala amb una columna a cada costat; el segon cos té aparences d'ésser jònic. La coronisa és de marbre.

Tota l'obra és coronada per un frontó clàssic triangular, al cim del qual hi ha una esfera de bronze orientada segons el meridià de Cervera. El timpà del frontó, bella obra arquitectònica atribuïda

a Jaume Padró, conté en relleu la part superior d'un temple jònic amb una al·legoria de la Saviesa. A cada costat s'aixeca una torre campanar quadrada, que té 33 metres d'alçada, i corona els dos campanars una àliga-penell.

Durant el regnat de Carles III va començar la decadència de l'esmentada Universitat, donc s'anaren permetent els estudis en altres centres docents de Catalunya, disminuint considerablement el contingent d'estudiants, que havia estat fins aleshores d'uns dos mil. Traslladats interinament els estudis a Barcelona, l'any 1837, fou decretada per Espartero, el 10 d'agost del 1842, la suspensió definitiva de la Universitat.

J. C. C.

ENDEVINALLES

No és porc i furga terra,
no és bou i porta banyes,
no és escarbat i s'enfila enlaire.

(El caragol).

Té espines i no és bacallà,
porta corona i no és capellà;
bèstia serà qui no ho endevinarà.

(La figa de moro).

¿Què és això?
Una vella amb una dent
que fa córrer a la gent.

(La campana).

¿Quina cosa n'és aquella
que al fer un mes
ja es mor de vella?

(La lluna).

Camins antics de Sabadell

(Continuació)

CAMÍ DE SARDANYOLA (I A HORTA-BARCELONA)

EL Portal de Sant Roc (1792), abans dit d'en Mateu, hi sortia el camí de la vila de Sabadell a Horta (Barcelona) per Sardanyola, junt amb el de Sant Pau de Riusec, i amb el de Sant Cugat del Vallès, passava pel que és avui carrer de Sant Pau, el qual s'inicià en el mateix camí, que d'aquí li ve el nom.

Travessava pel lloc on hi ha la via dels ferrocarrils del Nord, i en ésser a l'indret de Can Torres del Pla, en el paratge que era conegut antigament pel Roure de la Salve (1), el camí de Sant Pau de Riusec i Sant Cugat del Vallès, tirava per la dreta i el de Sardanyola, utilitzat encara, passa per Can Font del Pla (Granja del Pas) i més avall travessa la via dels ferrocarrils del Nord, continuant per l'altra part; després d'un bon recorregut passa per la Pedra Rodona, fita que es troba a l'esquerra, al peu del camí que senyala els termes de Barbarà, Sabadell i Riusec; avui aquest últim pertany a Sabadell.

De l'esmentada fita, pel camí de l'esquerra, va per Can Sanfeliu, i d'aquesta casa a la riereta de Riusec (la qual és a poca distància); aquí trobava el camí de Terrassa a Barcelona, per Sant Quirse de Galliners i Sant Pau. Seguien la riereta de Riusec, un tros per la part esquerra per a dirigir-se a les Malesses, on travessa aigües, i continuant per l'altra part, més avall pel camí del bosc es dirigeix a Can Serra.

Abans d'arribar a l'esmentada casa, tenia un ramal que anava a la Ferreria per trobar-se amb el camí de Sabadell per Barbarà a Barcelona, pel Coll de Montcada.

(1) Segons J. Fatjó, actual propietari de Can Torres del Pla, diu que era un roure sapat que els vianants que feien aquell camí i els que anaven a l'Aplec de Sant Pau de Riusec s'aturaven per a resar una Salve a la M. de D. de Montserrat que des d'aquell lloc s'obria la muntanya i el monestir entremig de les muntanyes d'Olesa.

Pel davant de Can Serra hi passa el camí per anar a l'església vella de Sardanyola, la qual és apartada del poble; els *quatre camins*, que és a poca distància de la casa. travessa el camí de Galliners, que va al poble, i continuant per l'altra part va l'antiga església, passant abans per un torrent.

De l'indret de Can Serra, surt també altre ramal que va directament al poble de Sardanyola.

El camí de Sardanyola a Horta (Barcelona) passa per Canaletes, Sant Iscle de les Feixes, Can Catà, etcètera, etc.

EL CAMÍ A SANT PAU DE RIUSEC.

El camí de Sant Pau de Riusec, i també a Sant Cugat del Vallès, en ésser a l'indret de Can Torres del Pla, deixava a l'esquerra el camí de Sardanyola i a Horta (Barcelona). Vegi's la sortida de Sabadell d'aquest camí.

Travessava pel lloc on hi ha l'actual via dels ferrocarrils del Nord, i continuant per l'altra part pel camí utilitzat avui passa en sentit diagonal el Pla, anomenat així per la gran extensió plana del terreny; discorre una mica apartat de la casa de Can Diviu, i més avallet baixa cap a la riereta de Riusec, travessa aquesta i l'antic camí de Terrassa a Barcelona, això és, abans d'arribar a la masia Torre de Sant Pau. Aquí el camí de Sant Cugat del Vallès, tira per la dreta passant pel darrera la casa, i el de Sant Pau de Riusec, pel davant de l'esmentada masia va dreturamen a l'antiga església (abans parròquia), la qual és a poca distància.

EL CAMÍ A SANT CUGAT DEL VALLÈS.

Dos camins de sortida tenia Sabadell (1792) per anar a Sant Cugat del Vallès. El que sortia pel Portal de Sant Quirze, i l'altre pel Portal de Sant Roc, abans dit d'en Mateu, el qual passava per Can Torres del Pla i la Torre de Sant Pau. (Vegi's l'itinerari del camí de Sant Pau de Riusec, i la sortida de Sabadell al de Sardanyola (i a Horta-Barcelona).

De la Torre de Sant Pau es dirigeix a la via dels ferrocarrils de Catalunya, el qual la travessa i puja per l'altra part cap a la carena, passa pel davant d'una torre i deixa a l'esquerra la carretera d'aquella casa a Bella Terra (Sardanyola). Per camí perdut (el fons del qual ho indica) seguia per aquell mateix serrat un bon curs entre camps i vinyes; més amunt troba l'altra carretera d'aquelles torres a Bella Terra (Sardanyola), que la segueix per aquesta pocs metres i pel camí fressat de la dreta va pujant per entre el bosc fins a trobar a dalt la serra l'altre camí procedent de Sabadell, que passa prop del poble de Sant Quirze de Galliners, per a dirigir-se a Sant Cugat del Vallès.

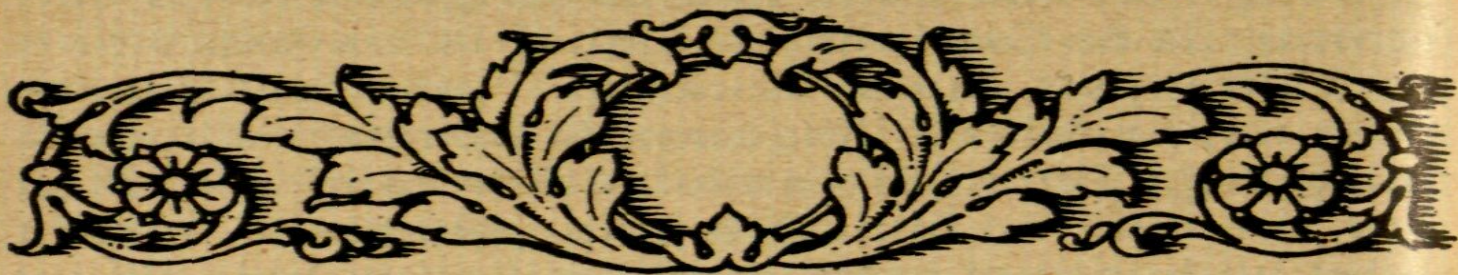
De la bifurcació d'aquests camins es tira per l'esquerra, després d'un llarg recorregut per l'alta carena de Bella Terra (Sardanyola) deixa el bosc i passa per entre vinyes, i davallant es dirigeix a la via dels ferrocarrils de Catalunya; des de la construcció d'aquesta, passa una mica més apartat cap a l'esquerra del veritable lloc.

Travessada la via, retroba per la dreta el camí vell altra vegada, i per entre vinyes discorre bastant apartat de Can Fatjó dels Urons, casa que és a l'esquerra. Més avall troba tres camins, seguint pel del mig (quasi del tot perdut), travessa un torrent al peu d'un petit bosc, puja al petit serrat i pel camí de carro utilitzat avui, es va al pedró de la creu de Collfabà (nom d'una masia que hi havia antigament en aquell indret).

Pel camí de Collfabà, que així és conegut, es va directament al poble de Sant Cugat del Vallès, travessant, abans d'arribar-hi, el torrent d'en Xandri. En entrar al poble troba, a la part esquerra, el carrer de Sabadell.

FRANCESC GOSALBES I CASTAÑÉ.
(De «Amics del Folklore de Catalunya»).

(Continuarà).

Aires dels cims

QUAN a la vall de Núria totes les neus són foses,
rebroten els ranuncles, els brucs i les gatoses
i s'escampa llur flaire com l'aigua de les fonts
que abeuren faigs i roures coberts de molsa i eura;
i és el més bell paisatge que els meus ulls puguin veure
i a dins de la meva ànima es filtren tots els sons.

Jo cada jorn escolto les veus de l'alta serra,
i a sota el sol admiro les coses de la terra
perquè com la natura no hi ha res tan sincer.
I a la cima més alta voldria fer sardana
i esbombar-la tothora per terra catalana
amb la remor dels saules i música del Ter.

Mes ai, que quan jo em trobo al cim de la muntanya,
arreu hi veig destroces de gent de mala entranya
burlant costums i coses del poble català.
I amb l'ànima penada vaig fent la meva via,
i sens trobar en cap banda una engruna d'alegria
a l'infinit aguaito i em poso a plorar.

Quan el sol va a la posta sento una veu llunyana,
i n'és l'oració santa que toca la campana
i s'escorren els ecos semblants com els d'un bel.
Aleshores m'acotxo dessota l'estelada
i l'aigua pels abismes em dicta una tonada
i la lívida lluna va enfilant-se pel cel.

LL. Pou i Solà.

L'«Ossa major» i l'«Ossa menor»

QUAN, en una nit serena, alcem els ulls de cara al firmament, enmig d'aquell cel boreal atapeït d'astres lluminosos, hi veurem, destacats, dos grups d'estels que hom anomena: «óssa major» i «óssa menor».

Aquestes constellacions consten de set estels cada una, són inconfusibles per la seva forma lineal i fúlgid aspecte, i serveixen d'orientació per a cercar la «polar», que forma part de l'«óssa menor».

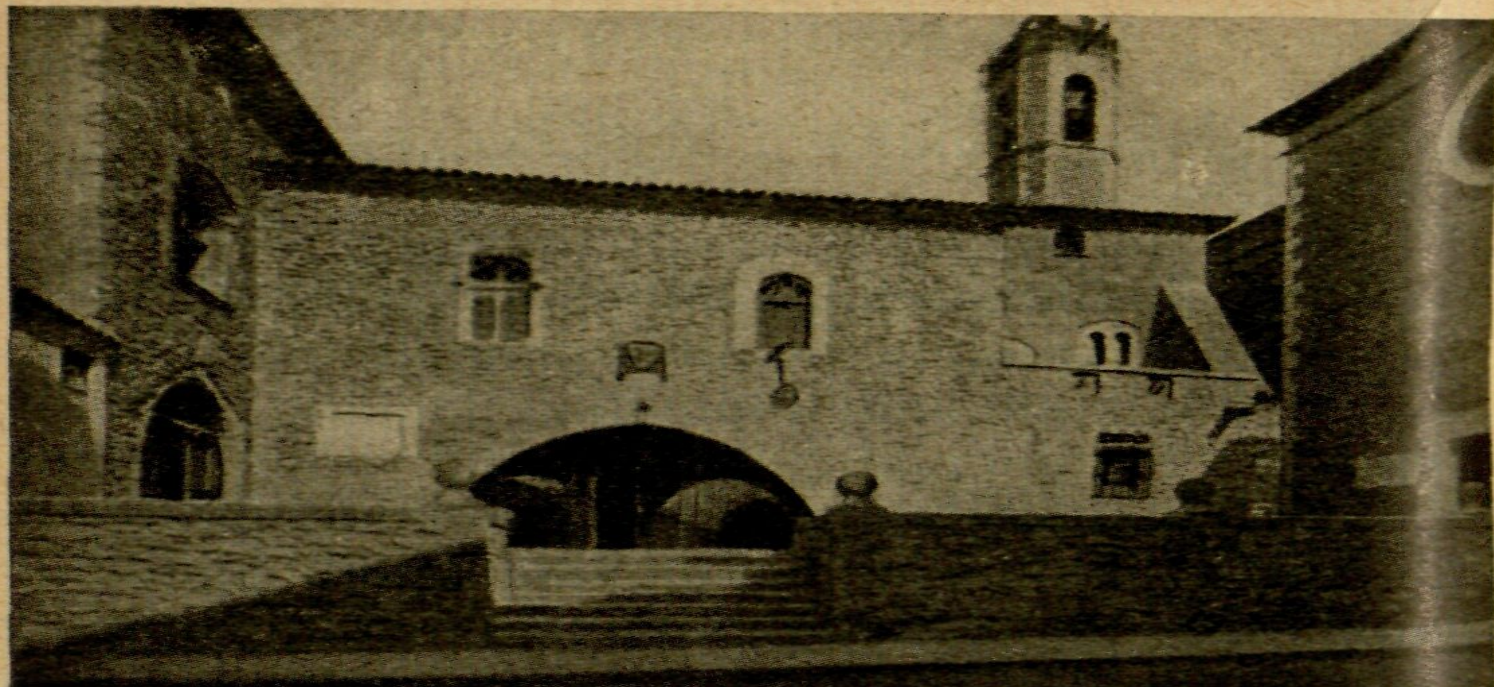
També dites constellacions, reben simultàniament el nom de: «carro gran» i «carro xic». Els antics, i principalment la nostra pagesia, l'han nomenat sempre així per la seva forma. Amb tot, el nom d'«óssa» ha predominat des de bon principi de la seva classificació.

Si bé algú opina que aquest nom procedeix, probablement, d'ésser aquest l'únic animal conegut en l'antiguitat com habitant de les regions àrtiques o polars, pot dir-se que l'existència d'ambdues constellacions, anant més enllà, té un viu lligam amb els déus de la mitologia.

Així, se'ns presenta Júpiter, com a creador d'aquests estels. Enamorat, certa vegada, de la nimfa «Calisto», fou atrapat, fent-se l'amor, per la seva esposa Juno, la gran divinitat femenina de l'Olimpo, la qual, per venjar-se, logrà, amb el seu màgic poder, castigar la seva competent, convertint-la en una óssa.

Passà molt temps, i un dia Júpiter trobà despietada la seva antiga estimada «Calisto, la qual havia donat a llum un ossenc. Compadit ell d'aquests sofriments, i fent valer els seus poders tributaris, transformà a mare i fill en dues constellacions, que no són altres que l'«óssa major» i l'«óssa menor».

ANTONI FLOTATS.

El Castell de La Geltrú

EL diumenge, dia 15 d'agost del 1920, se celebrava a Vilanova i Geltrú una festa assenyalada. En aquella avinentesa, Jeroni Martorell publicà aquest article, que fa bo de recollir per la seva valor documental.

El Castell de La Geltrú —diu— ja és restaurat. Avui, diumenge, hi haurà a Vilanova una bella festa: la comissió de restauració oferirà a l'Ajuntament, reforçada, embellida, renaixent de la ruïna, la casa on habitaren els senyors de l'antic terme jurisdiccional, a redós de la qual es constituí el primitiu nucli de població de la vila.

En el segle XII, ens diu el monument, fou construïda la part primitiva, la torre romànica de planta rectangular, amb entasis en els murs, situada a la part N. E., un dels elements més antics, d'arquitectura civil catalana a l'Edat Mitjana. En els segles posteriors va completar-se el castell. Al segle XIII corresponen murs i finestrals de l'ala S. O.; al segle XIV i XV nombroses arcades de planta baixa, constituint un ample espai cobert a l'entorn del pati (lloc a propòsit per reunir gran nombre de gent), una de les singularitats del castell; al segle XVII, la galeria

de petits arcs del segon pis. D'ençà del segle XII, nombroses generacions feren l'obra del castell.

Els documents proven l'existència del castell i terme de La Geltrú anteriorment a la de Vilanova. El 1259 el rei Jaume I ordena als veïns de Cubelles que ajudin el senyor de La Geltrú en la defensa del castell; la carta-pobla de fundació de Vilanova, promulgada pel mateix rei, és del 1274. L'origen de Vilanova és a La Geltrú.

De l'antiga noblesa catalana, famílies diverses posseïren successivament el castell i senyoriu de La Geltrú: els Manresa, Olzinelles, Sanahuja, Alemany i Santjust, en foren senyors. El 1309, en temps de Jaume II, el senyor de La Geltrú pren part en el setge d'Almeria; el 1334 l'infant Pere, lloctinent general d'Anfós III, distingeix amb el favor del Rei a Raimond de Manresa, castellà del castell, en senyal d'agraïment pels serveis prestats al soli per ell i els seus predecessors. A finals del segle XV, Jaume de La Geltrú, fou gran Mestre de l'Orde del Temple. En el llibre d'or de la història de la pàtria trobem ço que feren els senyors de La Geltrú.

Per les condicions artístiques, per la significació històrica, gran és l'apreci que mereix el castell.

Mes el temps no passa en va. El que un dia era necessari, demà serà inútil. El castell que a l'Edat Mitjana fou residència del senyor d'un terme, lloc on es reunien els vassalls per a defensar-se dels enemics veïns, fortalesa indispensable per a la vida en aquella època, avui no té utilitat i els castells són abandonats, s'enrunen, desapareixen. Tal anava a ocórrer amb el castell de La Geltrú.

La ruïna era avançada. Difícil havia d'ésser evitar la destrucció completa: restaurar els sostres esfondrats, els murs que queien.

Mes el nostre poble, en aquest cas concret, ha demostrat que fa via en el camí de la civilització: perquè signe de cultura i progrés és el respecte dels vells monuments.

* * *

La feina feta ha estat important. Va ésser precis adquirir la propietat del castell, suara distribuïda en

nombroses pertinences, cosa laboriosa i complicada.

Una part del que havia estat castell estava completament desnaturalitzada, convertida en cases, també ruïnoses, les quals s'acaben d'enderrocar. Amb això queda un espai lliure, una plaça de bones dimensions, en la qual fou necessari construir una façana nova, que es va procurar de fer-la harmonitzar amb la part antiga. La plaça presenta un gros desnivell, que s'ha urbanitzat amb escales i pedrissos.

Tots els sostres i cobertes del castell eren ruïnoses, havent-se hagut de construir de bell nou.

En el pati central hi havia el basament, d'uns tres metres d'alçada, d'una gran torre circular. No veient-hi interès fou desembarassat el pati de les dites restes, construint-hi l'escala principal de pujar al pis. Els murs entorn del pati, han estat rebaixats, per ésser abans cobertes les crugies a un sol vessant. llançant l'aigua enfora; ara les teulades són a dos vessants, i així el pati queda de millors proporcions.

Nombrosos elements arquitectònics antics, han estat adaptats a la restauració. Barcelona, per mediació de la Junta de Museus, ha cedit formosos finestrals, calats de barana gòtics i altres fragments, procedents de la Reforma interior que, sense aplicació, tenia emmagatzemats en els patis; ara llueixen, en millors condicions, en els panys de paret, a ple aire, a plena llum. El Museu-Biblioteca Balaguer, ha fet també donació de capitells i altres trossos de pedra força interessants. Un particular va donar una bona escultura de Sant Martí, del segle XIV, que ha estat col·locada al pati.

Tot el que s'ha fet, ha estat ordenat a base d'una aplicació utilitària. Va entendre's que per garantir la conservació, convenia donar a l'edifici una aplicació. Aquesta serà la d'Escola primària, havent-hi, a més a més, habitació per al professor que en tingui cura. Això en el pis alt. La planta baixa serà utilitzada, en part, per a oficina del Pantà de Foix, i probablement la resta per a Arxiu notarial.

Quants monuments ruïnoses de Catalunya po-

drien salvar-se d'una desaparició completa, cercant-los aplicació apropiada!

* * *

Factors diversos han contribuït a obtenir el satisfactori resultat.

En primer lloc l'ambient propici. Quan els qui en el castell no hi veien altra cosa que un munt de runa, demanaven que acabés aviat l'enderroc i es fes, en el lloc que ocupa, una plaça, un estol de veïns de Vilanova va oposar-s'hi decidit; la premsa local publicà nombrosos articles exposant la significació del castell, la conveniència de salvar-lo. Per això, en anar, en compliment de la nostra missió, a estudiar el castell i la seva possible restauració, trobarem el camí planer; l'Ajuntament aprovà prest el nostre projecte.

El patriotisme. Fou un fill de Vilanova qui va facilitar els diners per a la restauració: don Josep Font i Gumà. Oferint aquest als Museus d'Art de Barcelona la seva col·lecció de rajoles valencianes i catalanes, a canvi que fos restaurat el castell, proporcionà una solució econòmica ferma per a la restauració. El senyor Font, arquitecte, no s'ha limitat a la donació i a ésser espectador: d'acord amb la Conservació de Monuments, ha portat la direcció immediata de les obres; tot el seu talent i experiència, tot el treball que calia per a resoldre els innombrables detalls i problemes de la restauració, l'hi ha dedicat amorosament.

El Govern de Catalunya. No tindríem Museus, que adquirissin i guardessin les joies d'art del passat; no hi hauria Servei de Conservació de Monuments, que tingués cura d'aquests i estudiés els mitjans de salvar-los, si els nostres organismes públics, de primer la Diputació i l'Ajuntament de Barcelona, més tard la Mancomunitat, i avui la Generalitat de Catalunya, no haguessin creat institucions, inspirades en el fi d'exercir funcions desateses, pròpies de l'Estat.

Mercès a l'esperit nacionalista, Catalunya conservarà un bell monument.

El Mercat de Granollers

Li ve de lluny l'ésser mercadera a la pubilla del Vallès oriental! Hom diria que el mercat fou el seu bressol. Possiblement la ciutat granollerina vingué al món quan ja els pobles de la rodalia escampaven la vida amb el treball de les bones terres que tenen la capçalera en els faldars del Montseny, i a banda i banda la serralada de marina i la serralada de l'interior. Fraternalment, però, amb tot i haver-se ja repartit el territori, aquell eixam de comparets preveuria que la nounada podia ésser una gràcia vallesana i s'encongiren per a deixar-li un bloc, encara que no massa gran, a la pubilleta. Aquesta és la raó, probable, que el seu terme fos ben petit, comparat amb l'estesa de tots els altres. Avui, com que Palou s'ha casat amb ella i Corró li ha donat un tros del seu territori, com a present de boda, el terme de Granollers ja no desentona dels del veïnatge.

Aleshores amb poca terra, i no pas de la millor, la pubilla hagué d'enginyar-se per a viure i créixer. L'indret era avinent per a posar parada; encara que no massa, puix que si bé els anants i vinents de la canal del Congost ho tenien a mà, en canvi els de la vall del Mogent se li escapaven. Però la seva gràcia femenina sabé atraure els uns i els altres. La faldada montsenyenca fertilíssima, li abocà tots els seus esplets; bordes i masades medievals li aportaren el bestiar de corrals i estables. Atrets per l'abundor de productes, els compradors forans hi cercaven llurs

afers. Els pobles vallesans fins a la ratlla de Ripoll, i àdhuc els fronterers de la Selva, així com els de la Marina, i encara els de la plana de Vic, tots hi acudien per a comprar o vendre. Però la seva parroquiana més ferma fou sempre la Ciutat Comtal, que, agraïda un dia, l'honorà amb el títol, amb raó cobejat en aquells temps, de «carrer de Barcelona».

L'extensió de les transaccions mercantils granollerines degué ésser molt ràpida. Hi ha proves documentals que la població existí l'any 944, i n'hi ha també que les seves mesures servien de patró un segle més tard. Aquest mercat fou afavorit amb diversos privilegis pels nostres comtes-reis. Amb el guany de transaccions i tràfic, la vila cresqué, s'enriquí; feia goig. Cabals i boniquesa eren temptadors en aquell segle xiv de les hosts a soldada, sempre mal pagades i freturoses d'entrar a barreja en els nuclis de menestrals i burgesos benestants. Aleshores es posà Granollers el seu primer cinturó de muralles, de les quals resten encara les vies interiors de ronda, que els «corredonos», avui humils carrerons d'eixida, perduts entre el caseriu modern. La vila medieval s'anà encabint i estrenyent-se dins el clos murat per a cabre-hi i fer lloc a les places de vendre que constituïen la seva raó essencial d'ésser. Ben significatius són els noms que porten: del blat, de les olles, dels cabrits, de l'oli, del bestiar...

El tràfic i els afers de Granollers creixien, puix que, malgrat les lluites socials pageses i la intervenció d'una nissaga dinàstica forastera iniciï malvestats, el segle xvi li fou ben propici encara. La vila, que tenia 129 focs l'any 1359, comptava amb 500 cases el 1579.

Amb l'esclat dels negocis s'aixequen cases ben treballades en els ravals, camí de Corró, que avui encara mostren en dovelles i llindes la data de naixença; es basteixen noves muralles i torres per tal de protegir-les; es portaren a cap altres millores públiques, i, sobretot, s'aixecà la típica porxada, veritable llotja, oberta als quatre vents, democràtica. Ella fou el cor de la vila, i avui ho és de la ciutat. Parieu-li de la porxada a un granollerí, i se us eternirà!

Els urbanitzadors fastuosos d'ara, que no saben

o no volen copsar la correntia vernacular, alenada subtil, orejadora de la urbs granollerina, ja en poden aixecar d'edificis més o menys gòtics i de monuments més o menys allegòrics: sempre els quedaran disgraciosos davant del columnam senzill, teulat a quatre vessants, símbol de la funció essencial de Granollers,

El Mercat de Granollers.

«forum» pairal obert com l'esperit, i l'empresa dels seus homes pretèrits. Cert que amb la davallada del Principat la vila vingué a menys, puix que arran del 1714, segons un recompte, no tenia més que 337 cases obertes i 82 de deshabitades, si no malmeses.

Passaren els segles, però ara més que mai, el mercat ha vivificat i enlairat la ciutat. La població ha crescut; enclosa entre el desencertat terriaplè ferroviari i el riu, s'ha estirat cap a Palou i cap a Corró; ha conquerit l'un i s'ha fet dotar per l'altre. Ara,

a més d'un poble-mercat, podia haver esdevingut un poble de carretera. Fent companyia a la ruta, el caseriu s'ha estès en una distància de tres quilòmetres. Mes no ha seguit el camí per a abandonar-s'hi, sinó per a fer-se'l seu, i l'ha transformat. La carretera ha esdevingut la «Rambla» ciutadana, Granollers ha superat aquest perill, com superarà tota mena d'acarreraments per a encongir-la. La història del seu urbanisme n'és un exemple. I és que la població té entranya pròpia: el seu mercat, faisonat pels segles. Un poble així no pot ensopir-se. Aneu-hi un dijous, podreu convèncer-vos-en.

Per les carreteres hi arriben autòmnbis, camions i carros a corrua feta; els trens del Nord i de França hi aboquen riuades de gent. Arriba gent i mercaderies de tot arreu; però els pobles comarcals, de Sabadell a La Garriga i Sant Celoni, de Sant Feliu de Codines a La Roca, predominen. De les comarques veïnes també hi fan cap: Centelles, Tona, Vic... Argentona, Mataró, Canet...; però els compradors forts hi van de Barcelona, que procuren agabellar el floret dels productes. Les patates baixen de la Plana de Vic, més gustoses; les fruites són de la contrada, especialment l'avellana i l'ametlla, i del Pla del Llobregat, els llegums, també de la terra; pèsols, faves... i la mongeta de Parets; els cereals, de la comarca i de fora; les verdures hi arriben de l'«horta» de Mataró. Tot a sacs, a coves i a piles s'estén en parades per carrers i places. Els «rengles» més moguts són els del bestiar, a les places grans i amples. No es barregen: encara hi ha castes entre les bèsties. Vaques, bous i vedells, producció vallesana novella en la seva abundor, els veureu brueladors, fermats, a les barreres posades a posta; les garrinades llueixen la rojor cansaladera tot movent-se grunyidors dins les cledes. L'aviram s'aclofa en els rengles de les pàgines entre la blancor de les cistellades d'ous. I en mig dels productors de la terra hom veu ací i allà les parades més heterogènies: eines de treball, cordes, espardenyes, terrissa, cistells, roba. Enmig d'aquest escampall, fruit beneït de l'home, es mou una generació animadora que ofereix, bada, compra, regateja, dialoga, crida. Mentrestant, els carros apartats del

tumulte reposen lliures de les cavalleries estabulades.

El matí dels dijous granollerins és un matí de festa, però de festa a la vella manera: es treballa, es fan tractes, la gent es relaciona, els joves festegen, i les mestresses es firen. Evaluar en metàl·lic la valor de les transaccions és poc menys que impossible. Només se'n pot treure la impressió que s'hi fan bons negocis perquè compradors i venedors se'n tornen contents, vers migdia, cap a llurs cases, cap a llurs pobles. Només els que no han clos afers i els gormands no es mouen i s'entaulen als bons hostals granollerins, on fins el que no té gana menja.

Cada mercat granollerí és com una festa major vallesana.

PAU VILA.

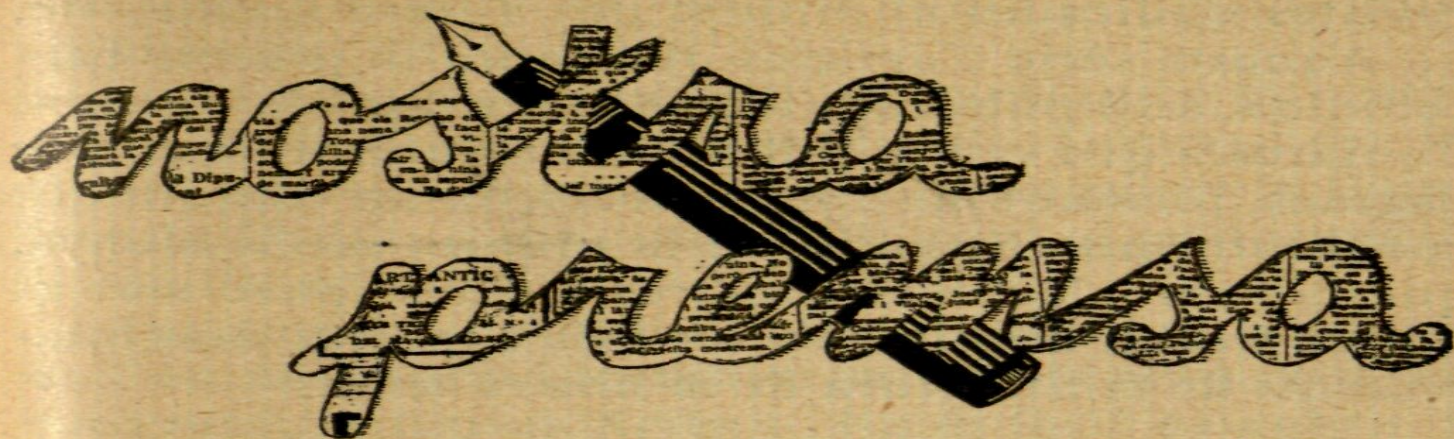

Notes històriques

Any 1162, agost, dia 6.—A la mort de Ramon Berenguer IV, a 6 d'agost del 1162, succeí en el regnat d'Aragó i comtat de Barcelona el seu fill major, Ramon Berenguer, a qui la seva mare Na Petronella canvià el nom pel d'Alfons; excepte el comtat de Cerdanya que fou llegat al segon fill Pere, qui, no obstant, devia de posseir-lo, en feu del seu germà, però, morint jove, no logrà governar-lo, i quedà del primer.

Any 1196, abril, dia 25.—Aquest dia mor a Perpinyà el rei Alfons; el seu cadàver fou traslladat i sepultat al Monestir de Poblet que el seu pare, el comte En Ramon Berenguer IV, havia començat a edificar el 7 de setembre del 1153.

En el seu testament constitueix el seu fill Pere, hereu de tot el regne d'Aragó, comtats de Barcelona, Rosselló, Cerdanya i Conflent; i en tot Catalunya: és el primer (?) document en què surt el nom de Catalunya.

Prensa Barcelonina Unitcentista

D'ACORD amb el nostre propòsit de presentar als lectors de CURIOSITATS DE CATALUNYA els diferents aspectes del periodisme de la nostra terra, avui, amb el present, comencem a publicar una sèrie d'articles, en els quals aniran apareixent, junt amb el corresponent facsímil, l'historial de nombrosos periòdics publicats durant el segle XIX en la ciutat de Barcelona, els quals han estat seleccionats d'entre tots els publicats, amb l'objecte de donar a conèixer els diferents caires del nostre periodisme.

Al llarg d'aquesta sèrie d'articles, veurem passar per davant dels nostres ulls molts periòdics, desconeguts sens dubte per la generació actual, i que, amb tot, són dignes d'ésser coneguts, per formar part de la premsa que podem considerar precursora de l'esplendorós periodisme que té avui la nostra ciutat.

Veurem passar per la collecció d'aquests articles la premsa de començaments de segle, aquella premsa d'informació, que avui considerem petita i migrada, i, no obstant, en el seu temps, complia a bastament llur deure informatiu; veurem, també, la premsa literària i filosòfica; la premsa de lluita política, plena d'odis contra l'adversari; la premsa republicana i anticlerical; els primers periòdics escrits en la nostra llengua i que més endavant tants seguidors tenien de trobar en llur patriòtic exemple; la premsa humorística, plena d'optimisme i sana alegria; les grans il·lustracions, que formaren època per llur esplendor; les

revistes dedicades al foment del Teatre Català, etc.

Aquesta sèrie d'articles dedicats a la premsa barcelonina, serà publicada alternant amb els de «Premsa Comarcal» que venim publicant en aquestes mateixes pàgines, formant les dues colleccions un conjunt que constituirà un compendi de la premsa de Catalunya, que creiem plaurà als nostres lectors, puix amb el nostre treball coneixeran un dels aspectes més interessants de la literatura de la nostra terra.

(Número 3.)

Miércoles 3 de Enero de 1821

(Precio 4 cuartos.)

DIARIO CONSTITUCIONAL, POLITICO Y MERCANTIL DE BARCELONA

S. Daniel Martir.

Las Cuarenta Hojas están en la Iglesia Catedral, de 7 a las 5.

NOTICIAS DE LA PENÍNSULA.

MINISTERIO DE GUERRA.

Real orden sobre gratificaciones y raciones de campaña para el ejército general, jefes y oficiales del ejército, destinados á los cordones de sanidad.

Al Sr. Secretario del Despacho de Hacienda digo con esta fecha lo siguiente:

El Rey, con presencia de las repetidas exposiciones dirigidas por los capitanes generales de Cataluña, Valencia, Granada y Andalucía, en solicitud de que se designen y fijen las gratificaciones y raciones de campaña que deben disfrutar los generales, jefes, oficiales y tropa destinados en el servicio de los cordones de sanidad; y después del mas detenido examen, y en vista de los informes que en el particular ha tomado, se ha servido resolver S. M. por punto general: Que los mariscales de campo que se emplearon en el referido servicio en calidad de comandantes generales del cordón disfruten diez mil reales de vellón anuales por vía de gratificación, y para subrogar los gastos que este servicio les ocasiona. Que el comandante general de un cordón fuere brigadier ó coronel disfrute solamente seis mil reales de vellón anuales de gratificación en los mismos términos; y que se abone á los comandantes de distrito diez reales diarios, á los capitanes ocho reales diarios, seis á los subalternos, dos á los sargentos, uno y medio á los cabos, y uno á los soldados, tambora y cornetas; entendiéndose estas gratificaciones que se refieren á los oficiales como una compensación de las raciones de paja y cebada que les corresponden, y que en adelante no tendrán derecho alguno á ellas.

De Real orden se traslada á V. para su conocimiento y efectos correspondientes. Dios guarde á V. muchos años. Madrid 15 de diciembre de 1820. = Cayetano Valdes.

Escríben de Santiago que se ha descubierto una conspiración en aquella ciudad la víspera del día en que debía estallar. De resultas hay

presos dos CURAS y el MAYORDOMO DEL CABILDO; y se dice que sus declaraciones han descubierto una ramificación muy estensa, que se han cogido proclamas, listas de serviles y liberales á quienes se les ha prometido que se presentaron en la ciudad de CURNO, los mas valentones de las inmediaciones, los que se sospecha tendrían el encargo de poner en movimiento á los incautos palaneros.

El único suceso de un interés particular que nos ha llegado por este correo ha sido el descubrimiento de una conspiración en Zaragoza. Parece que la señal que se habían dado para estallar los enemigos del sistema constitucional, era la llegada del héroe Riego, que se aguardaba para mañana día 4 de enero, aunque otros pretendían que el golpe debía darse antes de la llegada de este general. Lo cierto es que días había se hablaba en Zaragoza de una trama espantosa que se estaba urdiendo entre algunos notoriamente desafectos al nuevo sistema, cuando á la mañana del día 30 la prision de algunas personas manifestó á aquellos héroes habitantes que todos los proyectos de los malvados se habían desvanecido. Un gran número de cartas contantes en todo nos anuncian los nombres de los detenidos; nosotros no pudimos negar á tan elocuente evidencia no tenemos reparo en trasladarlos, y entregarlos á la pública indignación. Personas ilustres se ven en esta lista fatal: entre ellos la de la Señora Marquesa de LAZAN, la esposa de aquel que habiendo sido colocado al frente del glorioso alzamiento del 5 de marzo, dió después al pueblo aragonés motivos para poderosos desconfianza. Fueron tambien presos, el RECTOR de Villarejo, que segun informes tomados de su carácter es un hombre estremamente intrigante y familiar de la casa de LAZAN; el DEAN de aquella santa iglesia; los canónigos SATUE y CESTUE, y finalmente un sacerdote conocido por el nombre de MARTIN famoso por sus infames hechos, que estuvo en la cárcel por haber espiado anteriormente con sus onzas de pelucia, que se suponían destinadas á la otra conspiración de mediados de Abril. Dicen que todos los

I

Any 1820

DIARIO CONSTITUCIONAL, POLÍTICO Y MERCANTIL DE BARCELONA. — Aquesta publicació començà a sortir el dia primer d'agost de l'any 1820. Constava de 4 pàgines, format 310 X 217 mm. La impressió d'aquest periòdic, era tirada a mà i molt acurada. L'any 1821 apareixia amb el lema «O Constitución o

Biblioteca de Comunicació
i Informació

muerte», i va publicar-se fins el dia 31 de desembre del citat any 1821.

Aquest diari era conegut vulgarment a la nostra ciutat amb el nom de «Diario de Dorca», pel fet d'ésser estampat a la «Imprenta nacional de la Here-dera de Dorca» i era conceptuat com el millor periòdic de Barcelona en aquella època.

Era director del «Diario Constitucional» n'Antoni Guillén de Mazón i formava part de la seva redacció Bonaventura Carles Aribau. No és fàcil descobrir la part personal que tingué Aribau en aquest periòdic, puix no signava els seus articles. Comparant els treballs publicats per Aribau en altres periòdics de la mateixa època, especialment els publicats en «El Europeo», periòdic fundat el 18 d'octubre del 1823 pel mateix Aribau, amb els apareguts en el «Diario Constitucional», podem averiguar que Aribau signava els seus treballs amb una A i, per tant, trobant la mateixa inicial A en el «Diario de Dorca», els suposarem també seus. Aribau també signà en aquest diari altres treballs literaris, especialment poesies, amb el pseudònim «Ubariso».

Aribau, que formava part de la «Academia Filosófica», féu col·laborar en el «Diario de Dorca» alguns amics seus, que també formaven part de la citada entitat. Tots ells signaven amb pseudònims, alguns dels quals donarem a conèixer als nostres lectors: «Lopecio», era el pseudònim del gran amic d'Aribau, López Soler; «El Espolin», que amb el mateix pseudònim signava articles en el «Diari d'En Brusi», era Antoni Puig i Luca, governador de la Ciutadella; «Selta Russega», era el secretari de l'Ajuntament de Barcelona, en Francesc Altés; «Martilo», era l'acreditat poeta Joan Larios de Medrano. També, en les pàgines del «Diario de Dorca» es llegien altres pseudònims com «Sodarco», «Aretino» i «Salocin», els quals ignorem a qui poden atribuir-se.

El número solt del «Diario de Dorca», era venut a 4 quartos.

Any 1822

EL INDICADOR CATALÁN.—Començà a publicar-se el dia 14 de novembre del 1822, amb quatre pàgines

a dues columnes, format 360 X 230 mm. Sortia diàriament i publicava, de tant en tant, alguns suplementes. Portava el subtítol «Diario político, mercantil y literario de Barcelona» i estava dedicat preferentment a la publicació de notícies, amb correspondències locals i de l'estranger. Estava estampat a la Impremta de I. Estivill i P. Grau, establerta al carrer

Núm. 277.

Miércoles 13 de Noviembre de 1822.

5 Cuartel.

EL INDICADOR CATALAN,

DIARIO POLITICO, MERCANTIL Y LITERARIO
DE BARCELONA.

San Estanislao Koska.

Las Cuarenta Horas están en la iglesia Parroquial de Nuestra Señora del Pino; se reserva á las 4.

NOTICIAS ESTRANGERAS.

Paris 24 de Octubre.

Mi Congreso.

Desde que se trata de congreso en Verona, quien dice lo que va á hacer, quien lo que hará, quien lo que no hará, cada uno en fin se forma su congreso á su manera. Y en este caso, ¿porqué no he de hacer yo el mio? Pues que, no podes hacer valer algun derecho de primogenitura! Esta general atencion que arroja la reunion indicada no es otra cosa que la expresion de un derecho, y un homenaje para los que la componen. Sus decisiones han de tener que ver con nosotros, y nuestros intereses son los que producen nuestra atencion y aun nuestra curiosidad. Grandes principios, lo mas escogido de la diplomacia de Europa concurre desde parages distantes y diversos para sentar, reunidos, bases mas sólidas, sobre las cuales puedan descansar sus determinaciones.

Por un motivo involuntario, pero preciso, la imaginacion presta una atencion proporcional á la naturaleza de la cuestion que se á presentarse, y á la gravedad de los actores que han de hacer papel en ella. El congreso de Verona tiene dos partes distintas. Primera: la que conocida y que se puede llamar necesaria, segunda: la que desconocida y conjetural. La primera es la cuestion paramentera italiana, la que resulta de una estipulacion del congreso de Laybach, por la cual se dejó la regencia de los soberanos en el año de 1815, para tratar de lo que ha de hacerse en Italia. La segunda, se refiere á las intenciones que cada uno puede suponer en el congreso que respecto á los negocios generales de la Europa, siempre vagabundo para conjeturar.

La primera cuestion es de un interes local. Que los austriacos esten en Nápoles no es, mas á menos, importa muy poco; todo consiste en que establesen ó no establesen. La cuestion de la Italia es la mas sencilla del mundo; querer ser, querer mandar en su casa, sentir y avergonzarse de haber sido reducida á la última expresion, habiendo sido tan grande, y poseyendo todo cuanto es menester para ser grande; tal es el estado de la Italia; vamos á ver que es lo que los congresos pueden hacer sobre esto. Si puede encontrarse un medio de que la Italia no sienta con dolor que le falta su existencia y que en política tiene tambien su paraiso perdido; á esto se reduce toda la cuestion de la Italia, y no es necesario venir de los cuatro puntos cardinales del globo para ver una cosa tan clara.

En cuanto á la parte conjetural del congreso cambia la cuenta, pues no presenta ni objeto determinado, ni límites ciertos. Hace ya muchos años que al aspecto de cualquiera congreso ó de cualquiera movimiento político hay un partido que clama: guerra á las revoluciones; acabar con ellas! Garantías en favor del orden social, fuerza al poder monárquico, es decir, absoluto; restricciones por aquí, compressiones por allá, prontas las cadenas, que vengas los Cossacos! Tal es la linea de operaciones uniformemente trazada al congreso, lo que se les pide y lo que de ellas se espera.

Yo soy aun mucho mas exigente. Yo prefiero en la conducta de los hombres la accion moral á la accion ma-

terial, los principios á los soldados y á las causas estímulas, y estoy persuadido que la depuracion social ha de venir de arriba como la de la atmósfera, que el orden social no se construye con bayonetas ni con verdugos; que tan tristes correctores solo convienen á los pueblos salvajes, y que el orden social solo puede resultar de la adopcion de los verdaderos principios de la sociabilidad, de la proscripción de los principios fantásticos, de la armonía en los de los gefes de las asociaciones humanas, para que se adopte al cabo cierta regla de conducta, y finalmente de la desaparicion de las deformidades que heje cualquier aspecto hace de nuestro llamado orden social un verdadero monstruo.

Sobre este plan he hecho yo mi congreso, que, no se parece en nada á los otros, puede ser que no por esto sea mejor que los demás, pero se refiere á los intereses genuinos de la sociedad como todo cuanto yo escribo; esfera elevada que tiene la propiedad de engrandecer al mismo tiempo que depura, y en la cual no tiene entrada ninguna enemistad, porque solo la humanidad encuentra en ella puerto. Pues que se trata de orden social, véase la que sabe todas cosas quisiera yo que se hiciera en favor suyo.

Reducir la masa militar europea de mar y de tierra, la cual asciende lo menos á 2.400.000 hombres. Y esto en tiempo de paz! Lo menos que cuesta su manutencion son 2.000 millones.

Toda la contribucion territorial de la Europa no llega á 1.800 millones. La sexta décima sexta parte de la poblacion contribuye á ella. Examinen este cuadro los verdaderos amigos del orden social. Cual toda la deuda de Europa que pasa á 45.000 millones, proviene del costo de estas masas armadas. (Se continuará.)

CORTES EXTRAORDINARIAS DE ESPAÑA.

PRESIDENCIA DEL SEÑOR SALVATO.

Extracto de la Sesión del 26 de octubre.

Aprobada el acta de la sesion anterior, se dió cuenta de algunas adiciones, á los artículos aprobados en la sesion extraordinaria de anoche, que se mandaron pasar á la comision.

Continuó la discusion del proyecto de decreto sobre el modo de ejecutar el cumplimiento extraordinario del ejército.

Excepcion 10: Los hijos solteros ó viudas sin hijos, cabecera de familia con yunta propia en los términos comprendidos en el párrafo 10 del artículo que en la ordenanza de 1819 sustituye el 35 de la de 1800, y según el artículo 20 del decreto de 8 de junio de este año: Aprobada después de alguna discusion.

Excepcion 11: Los diputados á Cortes, los de las diputaciones provinciales, los alcaldes, regidores y jefes en actual ejercicio, á quienes toque la suerte, continuará ejerciendo sus funciones hasta concluir el término de ellas, contadores todo tiempo como de servicio: Aprobado sin oposicion.

Así mismo fueron aprobados los artículos 16 y 17, habiendo acordado las Cortes que el 10 volviera á la comision.

Se suspendió la discusion de este asunto para ocuparse el congreso de las medidas presentadas por la comision.

d'Escudellers, essent la tipografia del diari molt agradable i de presentació excellent. Era de caire liberal i estava escrit en castellà. El número solt d'aquest diari era venut a 5 quartos. «El Indicador Catalán» publicà el seu darrer número el dia 30 d'octubre del 1823.

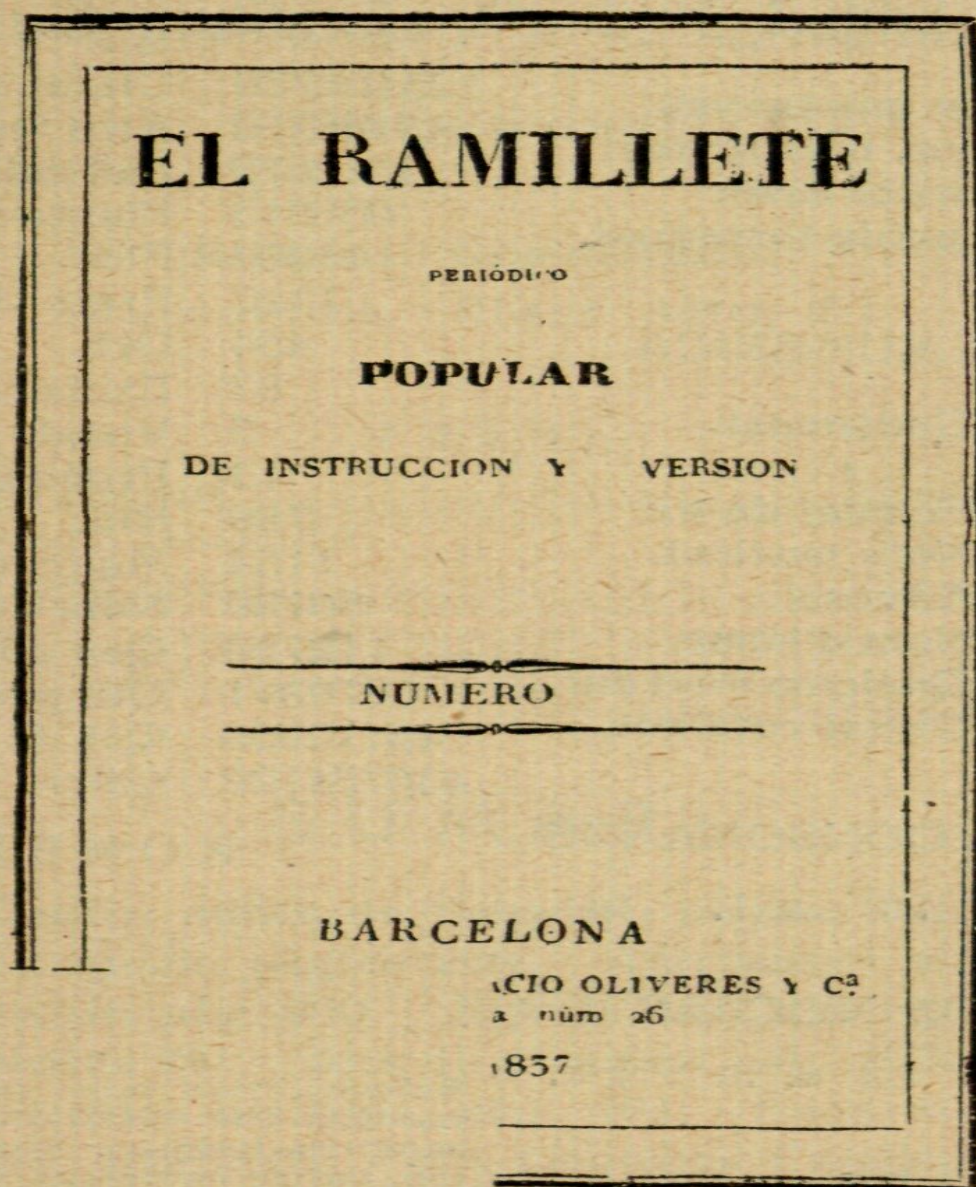
Any 1837

EL RAMILLETE.—Aquest «Periódico popular de instrucción y diversión», que és el subtítol que por-

UAB

Biblioteca de Comunicació
i Hemeroteca General

tava, començà a sortir l'any 1837. Estava ben presentat tipogràficament i de format elegant. Sortia quatre vegades al mes i constava cada número de 64 pàgines, tamany 155 × 110 mm. Tractava de temes instructius i de passatemps i esplai per a les famílies. Estava escrit en castellà. Els articles que publicava «El

Ramillete» no anaven signats, sols al peu d'algun escrit s'hi veia alguna inicial. Estava estampat a la impremta d'Ignasi Oliveras i Companyia, del carrer Ample, 26. Els preus de subscripció a aquesta revista eren els següents: a Barcelona, un mes, 8 rals de velló; tres mesos, 22 rals; sis mesos, 40 rals. A fora de Barcelona, 9, 24 i 46 rals, respectivament.

JOAN TORRENT.

Entreteniments Instructius

Secció a càrrec de JOSEP M.ª SALAS I JULIÀ

XARADA

Prima, entre muntanyes;
segona terça, nom femení
i el *total* resulta ésser
el nom d'un poble tarragoní.

LLETRA NUMERICA

	15	Consonant.
	45	»
	89	Femení de <i>en</i> .
	35	Nota musical.
	87	Adverbi.
3	74	Nom d'home.
37	42	Quelcom molt dur.
123456789		Ciutat catalana.

FUGA DE CONSONANTS

.o.a .iu .o .a.i. .iu

FUGA DE VOCALS

. t.c d'.r.c.. l.s n...s . r.c.

TARJA

Pauet Fent

Combinar degudament aquestes lletres de manera que es llegeixi el títol d'un popular, tan popular com antic, setmanari català.

LOGOGRIF NUMERIC

123456789	Ciutat anglesa.
45136792	Aire fred.
4512672	Del cel.
656513	Planta semblant al
11393	Flor. [fonoll.
1127	Fruit blanc ali-
454	Orb. [mentós.
83	Exclamació.
5	Vocal.
13	Pronom.
789	Riu.
1154	Mancat d'estudis.
56789	Nom de dona.
112759	Que dona llet.
6279311	Util per amanir.
45112959	Qui té cura d'un
436781129	Ofici. [celler.

ROMBE

.
.
.
.
.
.
.

Substituir els punts per lletres de manera que vertical i horitzontalment es llegeixi: Vocal, interjecció, teatre barceloní, els ocells en tenen, i vocal.

COMBINACIÓ

. a . a .
. a . e .
. a . i .
. a . o .
. a . u .

Substituir els punts per consonants, i s'ha de llegir en cada ratlla un nom d'home.

AQUEST NÚMERO HA PASSAT PER LA CENSURA